

Twee prachtkevers nieuw voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Buprestidae)

A. P. J. A. TEUNISSEN

TEUNISSEN, A. P. J. A., 1997. TWO SPECIES OF JEWEL BEETLES NEW FOR THE DUTCH FAUNA (COLEOPTERA: BUPRESTIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 57 (12): 197-199.

Abstract: *Buprestis novemmaculata* and *Anthaxia sepulcharis* are recorded for the first time from The Netherlands. *Buprestis novemmaculata* was collected in the dune nature reserve Schoorl in the province of Noord-Holland, *Anthaxia sepulcharis* on the border of the nature reserve Mariapael in the eastern part of the province of Noord-Brabant. Some details on biology and distribution are presented. It seems likely that both species were imported with transported timber.

Strausslaan 6, 5251 HG Vlijmen.

Inleiding

Het aantal soorten prachtkevers in Nederland is niet groot. Brakman (1966) vermeldt 22 soorten voor de fauna; de meeste worden aangetroffen in de bosrijke provincies van ons land. In de aanvullingen op de lijst van Brakman (Huijbregts & Krikken, 1985, 1988) worden geen nieuwe soorten genoemd. Van Aartsen & Heijerman (1992) meldden *Anthaxia salicis* (Fabricius) als nieuw voor de Nederlandse fauna.

Het aantal soorten prachtkevers is in warme gebieden veel groter. Cobos (1986) vermeldt voor het Iberisch Schiereiland 164 soorten. In Midden-Europa komen volgens Lucht (1987) en Mühle (1992) 134 soorten voor, terwijl het veel noordelijker gelegen Denemarken slechts 14 soorten telt. Prachtkevers zijn het meest actief bij zeer hoge temperaturen in de volle zon, omstandigheden waaronder veel andere kevers juist beschutting zoeken.

Aan de lijst met 23 soorten kunnen nu twee soorten worden toegevoegd. Deze twee soorten worden hieronder besproken.

Buprestis novemmaculata Linnaeus

Van het geslacht *Buprestis* Linnaeus vermeldt Brakman (1966) vijf soorten, waarvan twee als importsoorten (*B. haemorrhoidalis* Herbst en *B. impedita* Say) en drie als voorkomend in

de ons omringende landen en derhalve mogelijk te verwachten.

Op 19 augustus 1995 werden twee exemplaren van één van deze drie soorten, *B. novemmaculata*, gevonden in het Duinreservaat bij Schoorl (Noord-Holland). De dieren werden door N. J. Schonewille verzameld en door hem en J. van Arkel op dia vastgelegd. De kevers zaten op een verveloos hekwerk dat bestond uit palen van *Robinia* sp. en *Castanea* sp. en uit kale dennenstammetjes, afkomstig uit het Duinreservaat.

De determinatie van de soorten van het geslacht *Buprestis* is mogelijk met de tabel van Harde (1979); enkele soorten worden volgens Obenberger (1941) gekenmerkt door een grote variabiliteit (in hun kleuren). *Buprestis novemmaculata* en *B. octoguttata* Linnaeus zijn goed te onderscheiden van de andere soorten door het ontbreken van vlakke indrukken op de dekschilden en hun gele vlekken-tekening. Onderling verschillen deze soorten doordat *B. octoguttata* kleiner en slanker gebouwd is en de opvallende staalblauwe glans op de dekschilden. De vlek-tekening is constant bij *B. octoguttata* wat bij *B. novemmaculata* niet het geval is.

Buprestis novemmaculata heeft een verspreidingsgebied dat zich uitstrekt van West-Siberië over de Kaukasus en Turkije naar het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika. Daarnaast komt de soort voor in Midden-

Europa en Zuid-Zweden (Lucht, 1987; Niehuis, 1990).

De larven van *Buprestis novemmaculata* ontwikkelen zich in twee jaar in pas afgestorven dennen en sparren.

Anthaxia sepulcharis (Fabricius)

Tot nu toe waren vier *Anthaxia*-soorten uit Nederland bekend (Brakman, 1966; Van Aartsen & Heijerman, 1992). Hieraan kan nu een vijfde soort worden toegevoegd: *A. sepulcharis*. Één vrouwtje werd op 13 juni 1975 verzameld door J. C. van de Sande aan de westrand van het natuurreservaat Mariapeel ten noorden van Helenaveen (provincie Noord-Brabant). De vindplaats grenst aan een perceel dennenbos dat niet veel ouder is dan 40 jaar en groeit op een plaats die vroeger met veen bedekt was. Van de Sande verzamelde met *A. sepulcharis* bovendien een vijftal exemplaren van *Anthaxia quadripunctata* Linnaeus op paardbloem (*Taraxacum officinale* Wiggers) en scherpe boterbloem (*Ranunculus acris* L.).

Determinatie van de Nederlandse *Anthaxia*-soorten is mogelijk met de tabel in Harde (1979) en de aanvulling hierop (Mühle, 1992). De gelijkmatig zwarte, donkerbruine of bronskleurige *Anthaxia*-soorten, waarvan *A. morio* Fabricius (= *A. similis* Saunders; Mühle, persoonlijke mededeling) uitsluitend uit het omliggende gebied bekend is, kunnen met onderstaande sleutel eenvoudig gedetermineerd worden.

- 1 Voorhoofd, halsschild en dekschilden kaal of met onduidelijke beharing. Halsschild met vier diepe groefjes *A. quadripunctata*
- Voorhoofd, meestal, met tamelijk lange beharing; halsschild en dekschilden gelijkmatig behaard 2
- 2 Voorhoofd met lange, witte beharing *A. morio*
- Voorhoofd met bruine of zwarte beharing *A. sepulcharis*

Het verspreidingsgebied van *A. sepulcharis* omvat Midden-Europa, Zuidoost- en Oost-

Europa, het westen van de Oekraïne en het nabije Oosten (Obenberger, 1916; Mühle, 1992).

De larven van *A. sepulcharis* ontwikkelen zich oligophaag in *Pinus* sp. (Koch, 1989). De volwassen kevers worden van mei tot augustus aangetroffen op dode takken en houtopslag, maar ook op en onder schors van afrasteringspaaltjes. Gele bloemen van de composieten- en ranonkelfamilie oefenen een bijzondere aantrekkingskracht uit op de adulten. In zuidelijke streken kan men de kevers soms in grote aantallen en met meerdere exemplaren per bloem aantreffen rond houtstapels, in gekapt bos en langs bosranden.

Discussie

Beide prachtkeversoorten moeten zeer waarschijnlijk als importsoorten beschouwd worden. De vindplaats van *B. novemmaculata* te Schoorl in het Atlantisch Kustgebied ligt ver buiten het normale verspreidingsgebied van deze (en andere) *Buprestis*-soorten. Aangezien *A. sepulcharis* in het nabijgelegen Rheinland-Pfalz als inheems wordt beschouwd (Mühle, 1992) is een bestendige vestiging van deze soort in ons land potentieel wel mogelijk. Herhaalde zoektochten in de jaren na de eerste waarneming van *A. sepulcharis* in de Mariapeel leverden geen resultaat op. Derhalve kunnen we deze waarneming vooralsnog beter als mogelijk geïmporteerd beschouwen.

Dankwoord

Dank aan Cor van de Sande (Amsterdam) en Nico Schonewille (Amsterdam) voor het ter beschikking stellen van hun kevers en voor hun gedetailleerde informatie.

Literatuur

- AARTSEN, B. VAN & TH. HEIJERMAN, 1992. *Anthaxia salicis*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Buprestidae). – *Ent. Ber., Amst.* 52: 131-132.
- BRAKMAN, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggende gebied. – *Monogr. ned. ent. Ver.* 2: i-x, 1-219.
- COBOS, A., 1986. *Fauna Iberica de coleopteros Buprestidae*: 1-364. CSIC, Madrid.
- HARDE, K. W., 1979. 38. Familie Buprestidae. In: *Die*

- Käfer Mitteleuropas* (H. Freude, K. W. Harde & G. A. Lohse, eds) 6: 204-230. Goecke & Evers, Krefeld.
- HUIJBREGTS, J. & J. KRIKKEN, 1985. Overzicht van wijzigingen in de lijst van Nederlandse kevers (1966-1984). – *Nieuwsbr. eur. invert. Surv. Ned.* 16: 23-30.
- HUIJBREGTS, J. & J. KRIKKEN, 1988. Aanvullingen op de lijst van Nederlandse kevers (1985-1986). – *Nieuwsbr. eur. invert. Surv. Ned.* 18: 7-8.
- KOCH, K., 1989. *Die Käfer Mitteleuropas, Ökologie* 2: 1-382. Goecke & Evers, Krefeld.
- LUCHT, W. H., 1987. *Die Käfer Mitteleuropas. Katalog*: 1-342. Goecke & Evers, Krefeld.
- MÜHLE, H., 1992. 38. Familie Buprestidae. In: *Die Käfer Mitteleuropas* (G. A. Lohse & W. Lucht, eds) 13: 41-54. Goecke & Evers, Krefeld.
- NIEHUIS, M., 1990. Beitrag zur Kenntnis der Buprestis-Arten des Nahen Osten (Coleoptera: Buprestidae). – *Zool. Middle East* 4: 39-60.
- OBENBERGER, J., 1916. Holarktische Anthaxien. Beitrag zu einer Monographie der Gattung. – *Arch. naturgesch. (A)* 8: 1-187.
- OBENBERGER, J., 1941. Revision der palaearktischen Buprestis-Arten (Col. Buprest.). – *Mitt. Münch. Ent. Ges.* 31: 460-554.

Geaccepteerd 8.viii.1997.